

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Василка Иванова Алексова,
Софийски университет, Факултет по славянски филологии, Катедра по общо,
индоевропейско и балканско езиковедие,

за дисертационния труд на Маргарита Геннадиева Гетова на тема „Устойчиви
съчетания с компонент *oko* в балканските езици“

Темата на дисертационния труд, избрана от Маргарита Гетова, представлява интерес както от гледна точка на фразеологията, така и от гледна точка на балканистиката. Тя дава възможност за съпоставително изследване с обобщаващ характер, тъй като анализираниите фразеологични единици могат да бъдат обхванати в относителна пълнота. Смятам, че тази тема е дисертабилна.

Представеният за защита дисертационен труд съдържа увод, пет глави, заключение, библиография и индекс на използваните балкански фразеологизми.

В краткия увод авторката представя аргументите си за избора на темата и убедително обосновава езиковия обхват на изследването, фокусирано основно върху българския, румънския и албанския език, данните от които се съпоставят с гръцкия, с други славянски и романски езици, а също и с английски фразеологични единици. Тук са изложени и целите, които Маргарита Гетова си е поставила, както и методите, използвани в анализа. Представената в увода информация е полезна отправна точка за читателя на дисертационния труд.

В първа глава е направен преглед на изследванията върху балканската фразеология, който показва отлично познаване на тези изследвания и умение те да бъдат представени в синтезиран вид. Като продължение на този преглед дисертантката се спира на основен за работата ѝ теоретичен проблем за границите на фразеологията. Тя компетентно излага мненията на редица съвременни учени у нас и в балканските страни. Изясняването на мненията на албански и румънски езиковеди в съпоставка с развитието на фразеологичната наука у нас е добра основа и за отсяването на ексцерпирания материал. В своето изследване Маргарита Гетова се придържа към тясното разбиране за фразеология,

като се опира на теоретичните постановки на Ст. Калдиева-Захаријева. Екскерпираният и анализиран в дисертационния труд езиков материал последователно следва този избор.

В следващите две глави също се разглеждат теоретични проблеми, които имат отношение към същинския анализ на фразеологичния материал. Представена е ролята на соматизмите, както и на глаголният компонент в състава на фразеологизмите, разгледани са явления като полисемия, омонимия, паронимия и синонимия във фразеологията, пълни и частични фразеологични еквиваленти. Особено внимание се обръща на когнитивния подход към фразеологията. В действителност в тази немалка по обем част са представени съвременните теоретични постановки и методи на анализ, които неизбежно съпътстват по-новите фразеологични изследвания. Авторката се спира по-подробно на онези от тях, на които се опира в своето изследване, и коректно ги цитира. Макар и твърде обемна, мисля, че тази част не натежава прекалено, още повече, че и в нея илюстративният материал обикновено включва фразеологични единици от обхвата на темата. А представеният тук преглед показва и задълбочено вникване в цитираните теоретични постановки.

Същинският анализ на събрания фразеологичен материал е проведен в четвърта глава, която е и най-обемна. В нея сполучливо са открити редица теми, което позволява по-добро структуриране на анализа. Дисертантката отлично ги е представила в автореферата, поради което няма да се спирам поотделно на всяка от тях. Като основа за тълкуването на ФЕ са разгледани представите и суеверията на балканските народи, свързани с очите, както и тяхната символика. Изложените данни са събрани от различни източници, които последователно са посочвани. Особено внимание е отделено на отразените във ФЕ метафори, като направеният тук преглед се основава на публикациите през последните десетилетия у нас и в чужбина (предимно на Лейкоф и Джонсън, както и на Анастасия Петрова). Посочването на синоними на анализирания фразеологизми, включващи други соматизми (или други именни компоненти), смятам за добро решение, което дава по-широка перспектива на анализа. Към всяка отделна част от анализа в тази глава дисертантката е извела както универсалиите и общите балкански модели, така и специфичното за два от разглежданите езици или само за един от тях. Добро впечатление прави опитът да се посочат и малките семантични различия в привидно идентични ФЕ в балканските езици и да се открие по-характерното за всеки от тях.

В пета глава се разглежда употребата на някои фразеологизми в онлайн пространството. Дисертантката е избрала за анализ ФЕ от трите балкански езика „с идентичен състав и вътрешна форма, но различни в оценъчната си характеристика“, като е потърсила и възможна нова семантика на ФЕ в употребата им в наши дни. И тук са направени изводи в съпоставителен план.

В заключението М. Гетова обобщава своите наблюдения за сходствата в трите балкански езика по отношение на фразеологичните езиници с компонент *око*, подчертавайки преобладаването на частичните еквиваленти, както и наличието на пълни еквиваленти и на безеквивалентни ФЕ. От друга страна, тук тя предлага и посоки, в които изследването на анализиранияте фразеологизми може да бъде разширено в бъдещи публикации, което показва колко дълбоко е навлязла в темата.

Цялото изложение има много добра структура и научно издържан стил. Езиковият материал е събран педантично от различни по характер източници.

Смятам за добро решение да се приложи индекс на използваните ФЕ от трите езика. При евентуално публикуване на дисертацията бих предложила индексът да се допълни с ФЕ и от други езици, споменати в различни части на труда за целите на анализа.

Авторефератът е обширен и коректно предава съдържанието на дисертационния труд. Научните приноси в него са обобщени в няколко точки и отразяват правилно постигнатите резултати в изследването.

Дисертантката има необходимия брой публикации според минималните национални изисквания.

Смятам, че дисертационният труд на Маргарита Генадиева Гетова притежава необходимите качества бъде успешно защитен. Всичко изложено тук ми дава основание да предложа на научното жури на дисертантката да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

29.01.2024 г.

Проф. д-р Василка Алексова